

การพัฒนาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

Development of a Gentle Communication Guidebook for Gentle Healthcare Services.

(Received: September 23,2025 ; Revised: September 29,2025 ; Accepted: September 30,2025)

วีร์ เมกวิลัย¹ พาสนา คุณาธิวัฒน์², บุรินทร์ สุรอรุณสัมฤทธิ์³Wee Mekwilai¹ Passana Gunadhivadhana² Burin Suraaroonsamrit³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งพัฒนาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพเพื่อป้องกันและลดความรุนแรงในสถานพยาบาล เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดกรอบแนวคิด การออกแบบและจัดทำต้นร่าง การทดสอบคุณภาพ และการทดลองใช้ในระบบ การวิเคราะห์ความต้องการจากโรงพยาบาลพบเหตุการณ์ความรุนแรง 33 ครั้ง (2566-2567) บุคลากรต้องการพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์ตนเอง คู่มือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 ส่วนหลัก เน้นการสื่อสารเชิงบวกและเทคนิค de-escalation และปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย การทดสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (IOC = 0.88) ทดลองใช้ในบุคลากร 15 คน พบการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) ในด้านทักษะ (24.7%) ความรู้ (21.9%) และทัศนคติ (18.8%) Effect Size อยู่ระดับปานกลาง-ใหญ่ (0.58-0.72) ความพึงพอใจโดยรวม 4.1 คะแนน (ระดับมาก) และ 93.3% ตั้งใจนำไปใช้ การศึกษาแสดงให้เห็นประสิทธิภาพของคู่มือการสื่อสารเชิงบวกที่ในการเสริมสร้างทักษะบุคลากรสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ต้องการการศึกษาแบบ Randomized Controlled Trial และติดตามระยะยาวเพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์

คำสำคัญ: การสื่อสารเชิงบวก ความรุนแรงในบริการสุขภาพ บุคลากรสุขภาพ คู่มือ วิจัยและพัฒนา

Abstract

This study developed a positive communication guidebook to prevent healthcare violence using a five-phase Research and Development approach with one-group pretest-posttest design. Needs analysis from two hospitals revealed 33 violence incidents during 2023-2024, predominantly verbal/physical (30.3%), with emergency departments at highest risk. The 46-page guidebook features seven sections emphasizing positive communication skills and five culturally-adapted de-escalation techniques for Thai context. Expert validation yielded IOC = 0.88. Pilot testing with 15 healthcare personnel demonstrated significant improvements ($p < 0.01$): skills (24.7%), knowledge (21.9%), and attitudes (18.8%), with moderate to moderate-large effect sizes (0.58-0.72). Overall satisfaction was 4.1 (high level) with 93.3% implementation intention. Results show promise for culturally-adapted communication training, though randomized controlled trials and long-term follow-up are needed for sustainability evaluation.

Keywords: de-escalation, healthcare violence, positive communication, practice guidebook

บทนำ

ความรุนแรงในสถานบริการสุขภาพกำลังกลายเป็นวิกฤตสาธารณสุขระดับโลกที่ส่งผลกระทบ

¹ นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ สำนักวิชาการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต Corresponding Author, Wee Mekwilai Email: weepositive7@gmail.com

² นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักวิชาการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต

³ นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ สำนักวิชาการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต

อย่างรุนแรงต่อบุคลากรทางการแพทย์และคุณภาพ การดูแลผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงพยาบาล ศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป ซึ่งเป็นสถานพยาบาล ระดับตติยภูมิที่มีผู้รับบริการจำนวนมากและความ ซับซ้อนของการให้บริการสูง จากข้อมูลของ สำนักงานสถิติแรงงานสหรัฐอเมริกา พบว่า อุตสาหกรรมสุขภาพและบริการสังคมมีอัตราการเกิด อุบัติเหตุจากความรุนแรงในที่ทำงาน 14 กรณีต่อ พนักงานเต็มเวลา 10,000 คน ซึ่งสูงกว่าอัตรา โดยรวมของอุตสาหกรรมทั้งหมดถึง 3 เท่า¹ ข้อมูลที่ น่าตกใจมากกว่านั้นคือ แมื่อบุคลากรทางการแพทย์คิด เป็นเพียง 10% ของกำลังแรงงานทั้งหมด แต่กลับ ประสบกับการบาดเจ็บจากความรุนแรงในที่ทำงาน ถึง 48% ของกรณีทั้งหมด² การศึกษาล่าสุดยังพบ การเพิ่มขึ้นของเหตุการณ์ความรุนแรงถึง 105.6% ต่อเตียงผู้ป่วย 100 เตียงในช่วง 10 ปี โดยเฉพาะ ในช่วงปี 2020-2022³

ในบริบทของประเทศไทย สถานการณ์ความ รุนแรงในสถานบริการสุขภาพมีความรุนแรงไม่น้อย ไปกว่าประเทศอื่น การศึกษาในโรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้พบว่า บุคลากรพยาบาลประสบกับการใช้ คำพูดที่ไม่เหมาะสม 38.9% ความรุนแรงทาง กายภาพ 3.1% และการล่วงละเมิดทางเพศ 0.7% ในช่วง 12 เดือน⁴ ในขณะที่การศึกษาในแผนกฉุกเฉิน ของโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครพบอัตราการ ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงสูงถึง 84.7% ของ บุคลากรทางการแพทย์⁵ การศึกษาที่ครอบคลุม แผนกฉุกเฉิน 16 แห่งในภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉินมีแนวโน้มการเกิด พฤติกรรมรุนแรงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ⁶

ผลกระทบของความรุนแรงในสถานบริการ สุขภาพมีความซับซ้อนและกระทบต่อหลายมิติ ใน ระดับบุคคล บุคลากรทางการแพทย์ที่ประสบ เหตุการณ์ความรุนแรงมักเกิดผลกระทบทางจิตใจ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล ภาวะหมดไฟใน

การทำงาน และภาวะเครียดหลังเหตุการณ์ร้ายแรง^{7, 8} ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของ บุคลากรเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการให้บริการผู้ป่วย และความปลอดภัยของผู้ป่วยที่ลดลง⁹ ในระบบ โรงพยาบาลในสหรัฐอเมริกาใช้จ่ายเงินถึง 14.65 พันล้านดอลลาร์ในปี 2023 เพื่อรับมือกับความ รุนแรงในที่ทำงาน และอีก 3.62 พันล้านดอลลาร์ สำหรับมาตรการป้องกัน¹⁰ ความรุนแรงยังส่งผลต่อ การหมุนเวียนของบุคลากร การลาออก และ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในระยะยาว

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการ เกิดขึ้นของเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานบริการ สุขภาพ The Joint Commission รายงานว่าการ สื่อสารที่ไม่ดีมีส่วนสำคัญในการเกิดเหตุการณ์ไม่พึง ประสงค์ในโรงพยาบาลมากกว่า 60% ของกรณี ทั้งหมด โดยในครั้งแรกของปี 2023 จากเหตุการณ์ ร้ายแรง 720 กรณี พบว่า 18% ส่งผลให้ผู้ป่วย เสียชีวิต และ 63% ก่อให้เกิดอันตรายชั่วคราวรุนแรง¹¹ การศึกษาวิจัยระบุว่าความล้มเหลวในการสื่อสาร เป็นสาเหตุที่พบบ่อยที่สุดของข้อผิดพลาดทาง การแพทย์ที่เป็นอันตราย โดยประมาณการว่า 67% ของข้อผิดพลาดในการสื่อสารเกี่ยวข้องกับส่งต่อ ผู้ป่วย¹² ปัจจัยสำคัญที่มักนำไปสู่ความขัดแย้งและ ความรุนแรงประกอบด้วยความคาดหวังที่ไม่สมจริง ของผู้ป่วยและญาติ การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ระยะเวลารอคอยที่ยาวนาน และการขาดแคลน ทรัพยากร¹³

การสื่อสารเชิงบวกได้รับการยอมรับอย่าง กว้างขวางในวงการสุขภาพว่าเป็นเครื่องมือสำคัญใน การป้องกันและลดความรุนแรงในสถานบริการ สุขภาพ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Hildegard Peplau ซึ่งสร้างรากฐานสำคัญสำหรับการสื่อสารบำบัด¹⁴ งานวิจัยที่สำคัญได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของ การสื่อสารเชิงบวกในการลดความขัดแย้งและป้องกัน

ความรุนแรง การศึกษาของ Gillam และคณะ พบว่าการแทรกแซงด้วยทักษะการสื่อสารแสดงให้เห็นการลดลงของการรับรู้ความก้าวร้าวและความทุกข์ใจในระยะหกเดือนหลังการแทรกแซง¹⁵ การศึกษาของ Howick และคณะ พบว่าผู้ปฏิบัติที่เพิ่มวิธีการแสดงความเอาใจใส่และสร้างความคาดหวังเชิงบวกสามารถปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญ¹⁶

แม้จะมีหลักฐานเชิงประจักษ์มากมายเกี่ยวกับการประสิทธิผลของการสื่อสารเชิงบวก แต่ยังมีพบว่าการขาดแคลนคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยอย่างมีนัยสำคัญ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษาในประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณา แม้ว่าภาษาทางการจะเป็นภาษาไทยแต่ยังมีภาษาถิ่นมากมาย ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคการสื่อสาร¹⁷ นอกจากนี้ปัจจัยทางศาสนาและวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญเนื่องจากบุคลากรสุขภาพต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีในการให้บริการ การพัฒนาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทไทยจึงมีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้บุคลากรสุขภาพไทยมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและจัดการความรุนแรงในสถานบริการสุขภาพ คู่มือดังกล่าวควรคำนึงถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และสังคมที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย รวมถึงการปรับใช้เทคนิคการสื่อสารเชิงบวกที่ได้รับการพิสูจน์แล้วจากงานวิจัยสากลให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น การมีคู่มือที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรสุขภาพไทยในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป และทดลองใช้

คู่มือเพื่อหาคุณภาพ และประเมินประสิทธิภาพต่อความรู้ทักษะ ทศนคติและความพึงพอใจต่อการนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยนี้คาดว่าจะสร้างประโยชน์อย่างยิ่งต่อระบบสุขภาพไทย โดยเฉพาะในการเสริมสร้างทักษะการสื่อสารของบุคลากร ป้องกันและจัดการความขัดแย้ง และสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้ให้และผู้รับบริการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามแนวทางของกรมสุขภาพจิต¹⁸ โดยใช้การออกแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดกรอบแนวคิด การออกแบบและจัดทำต้นร่าง การทดสอบคุณภาพ และการทดลองใช้พร้อมการประเมินประสิทธิภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักจิตวิทยาคลินิก และบุคลากรสนับสนุนที่มีการติดต่อกับผู้รับบริการโดยตรง

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการใช้บุคลากรทางการแพทย์ 8 คน จากโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป 2 แห่ง คัดเลือกแบบเจาะจงจากหลากหลายสาขาวิชาชีพ ขั้นตอนการทดลองใช้บุคลากรทางการแพทย์ 15 คน จากโรงพยาบาลน่าน โรงพยาบาลหาดใหญ่ และโรงพยาบาลโยธธกระจายเป็นห้องฉุกเฉิน 5 คน แผนกผู้ป่วยใน 5 คน และแผนกผู้ป่วยนอก 5 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองใช้ด้วยสูตรสำหรับ One

Group Pretest-Posttest Design ผ่านโปรแกรม G*Power version 3.1 กำหนด effect size = 0.8, α = 0.05, power = 0.70 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 13 คน เพิ่ม dropout rate 15% ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 15 คน

เกณฑ์การคัดเลือก เกณฑ์คัดเข้าประกอบด้วย เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ติดต่อผู้ป่วยโดยตรง ปฏิบัติงานในแผนกเป้าหมายไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีประสบการณ์เผชิญสถานการณ์ความขัดแย้งกับผู้ป่วยหรือญาติ สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ครบตามระยะเวลา และยินยอมเข้าร่วมโดยสมัครใจ เกณฑ์คัดออกได้แก่ อยู่ระหว่างลาพักงานเกิน 1 เดือน มีแผนย้ายหน่วยงานหรือลาออกในช่วงการศึกษา และมีปัญหาสุขภาพจิตรุนแรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้เครื่องมือ 5 ชุดหลัก โดยเครื่องมือที่ 1-4 ผ่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ (1) แบบบันทึกและวิเคราะห์เหตุการณ์ความรุนแรง สำหรับรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ความรุนแรงในโรงพยาบาลแบบย้อนหลัง 1 ปี ผ่านการ (IOC = 0.89) (2) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง 5 ประเด็นหลัก ครอบคลุมประสบการณ์การเผชิญความขัดแย้ง ทักษะการจัดการ ความต้องการพัฒนา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (IOC = 0.86) (3) แบบประเมินความปลอดภัยและทักษะการสื่อสาร พัฒนาตาม Health and Safety Climate Survey¹⁹ ปรับให้เหมาะกับบริบทไทย มี 20 ข้อคำถาม 4 ด้าน ใช้มาตรวัด Likert scale 5 ระดับ (Cronbach's alpha = 0.87) และ (4) แบบประเมินประสิทธิภาพของคู่มือ ตาม Kirkpatrick's Four-Level Training Evaluation Model²⁰ มี 34 ข้อคำถาม 4 ส่วน (IOC = 1.00) และ (5) คู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (IOC =

0.88) ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักของการศึกษา ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ บทนำ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความรุนแรง หลักการสื่อสารเชิงบวก เทคนิค De-escalation 5 เทคนิค การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และภาคผนวก²¹

การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ ทบทวนสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงในโรงพยาบาล 2 แห่ง ย้อนหลัง 1 ปี (ตุลาคม 2566-กันยายน 2567) สัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรทางการแพทย์ 8 คน ใช้เวลา 30-45 นาทีต่อคน และวิเคราะห์รูปแบบสาเหตุปัจจัยเสี่ยงของความรุนแรงด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบผสมผสาน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกรอบแนวคิด ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความรุนแรงในบริการสุขภาพ ช่วง 10 ปี (2557-2567) จากฐานข้อมูล PubMed, CINAHL, PsycINFO, Thai-Journal Citation Index ได้เอกสารสำคัญ 17 ฉบับ ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี และศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและจัดทำต้นร่าง จัดตั้งคณะทำงานสหวิชาชีพ 7 คน ร่างเนื้อหาคู่มือตามกรอบแนวคิด ออกแบบรูปเล่ม กราฟิก และสื่อประกอบ รวมถึงระบบ QR Code เพื่อเชื่อมโยงสื่อดิจิทัล ได้คู่มือต้นร่างความยาวประมาณ 46 หน้า

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบคุณภาพ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ใช้เวลา 2 สัปดาห์ พบค่า IOC อยู่ในระดับดี (0.85-0.93, รวม 0.88) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้ในระบบ ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน (7 มีนาคม 2568) ณ โรงพยาบาลศรีธัญญา เพื่อชี้แจงคู่มือฯ ครอบคลุมการแนะนำแนวคิด การฝึกปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ บุคลากร 15 คนจาก

โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป รวม 3 แห่ง นำคู่มือไปทดลองใช้ในการปฏิบัติงาน 1 เดือนมีการติดตามทุก 2 สัปดาห์ ประเมินผลก่อน-หลังการทดลองในประเด็นเดียวกัน และสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากร 3 คน (โรงพยาบาลละ 1 คน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์แบบผสมผสาน ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน ใช้ Paired t-test เปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการทดลอง คำนวณ Effect Size ด้วย Cohen's d กำหนดระดับนัยสำคัญที่ $p < 0.05$ ใช้โปรแกรม SPSS version 29.0 ลิขสิทธิ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์รูปแบบ และการวิเคราะห์ตามแก่นเรื่อง (Thematic analysis) จากนั้นบูรณาการข้อมูลทั้งสองประเภทเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุม

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมโดยขอความยินยอมอย่างครบถ้วน แจ้งสิทธิในการถอนตัวได้ตลอดเวลา รักษาความลับด้วยการใช้รหัสแทนชื่อ เก็บข้อมูลอย่างปลอดภัย และไม่เปิดเผยข้อมูลที่ระบุตัวบุคคล

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ความรุนแรงในบริการสุขภาพ

ในบริบทของประเทศไทย ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 แสดงให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการรายงานเพียง 1 เหตุการณ์ในปี 2566 เป็น 33 เหตุการณ์ในปี 2567 รูปแบบความรุนแรงที่พบในปี 2567 มีความหลากหลาย ประกอบด้วย

ความรุนแรงทางวาจา/ ร่างกายต่อเจ้าหน้าที่ 10 ครั้ง (30.3%) การกระโดดตึก 7 ครั้ง (21.2%) การก่อความไม่สงบ 6 ครั้ง (18.2%) การทะเลาะวิวาท 3 ครั้ง (9.1%) การทำลายทรัพย์สิน 2 ครั้ง (6.1%) และเหตุการณ์อื่นๆ 7 ครั้ง (21.2%) ผลกระทบจากเหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บ 13 ราย ประชาชนได้รับบาดเจ็บ 5 ราย และมีผู้เสียชีวิต 11 ราย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงและผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อระบบสาธารณสุข

1. การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้ององค์ความรู้จากเอกสารวรรณกรรมที่ใช้ในการทบทวน

การทบทวนเผยให้เห็นวิวัฒนาการจากการศึกษาความชุกไปสู่การพัฒนาแนวทางป้องกันที่มีหลักฐาน พบช่องว่างในบริบทไทยเกี่ยวกับปัจจัยทางวัฒนธรรมและการวิจัยประสิทธิผลระยะยาว แนวปฏิบัติที่ดีที่นำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ เทคนิค LEAP ของ Studer (2003)²² โมเดล SAFEWARDS ของ Bowers (2011)²³ และเทคนิค de-escalation ของ Richmond (2012)²⁴ ผู้วิจัยจึงพัฒนากรอบแนวคิดการสื่อสารเชิงบวกที่บูรณาการทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสารเชิงบำบัด ทฤษฎีการจัดการความขัดแย้ง และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เข้ากับเทคนิค de-escalation พร้อมปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยใน 5 ประเด็น คือ การรักษาหน้า ความเชื่อเรื่องกรรม ระบบอาวุโส แนวคิดชุมชน และความหลากหลายภูมิภาค

2. การออกแบบและทดสอบคุณภาพคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

โครงสร้างและเนื้อหาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

คู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพยาว 46 หน้า เหมาะสำหรับใช้งานจริงในโรงพยาบาลและการฝึกอบรม ออกแบบเน้นความเข้าใจง่ายด้วยสีโทนน้ำเงิน-ส้มที่สร้างความสงบ ตัวอักษรอ่านง่ายเหมาะสม

ทุกวัย ภาพประกอบและไอคอนสื่อความหมาย ชัดเจนและเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย รูปแบบ A4 สะดวกพิมพ์และจัดเก็บ แบ่งส่วนเนื้อหาชัดเจนด้วยสี และกรอบ หัวข้อใหญ่ใช้สีเข้มตัวหนา หัวข้อย่อยสี

อ่อนกว่า ช่องว่างเหมาะสม ใช้ bullet points และ numbering ให้เป็นระเบียบติดตามง่าย ทำให้คู่มือมี ประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ได้ จริง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างและเนื้อหาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

ส่วนที่	หัวข้อ	เนื้อหาหลัก	จุดประสงค์
1	บทนำ	ความเป็นมา ความสำคัญ และเป้าหมาย/ วัตถุประสงค์ของคู่มือ	สร้างความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความ จำเป็นในการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิง บวก
2	ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรุนแรงในบริการ สุขภาพ	สาเหตุและรูปแบบของความรุนแรงใน สถานพยาบาล ปัจจัยเสี่ยงและสัญญาณ เตือน	ให้บุคลากรสามารถระบุและประเมิน สถานการณ์ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้
3	หลักการสื่อสารเชิงบวกใน งานบริการสุขภาพ	พื้นฐานการสื่อสารเชิงบวก การปรับ มุมมองและทัศนคติในการสื่อสาร ข้อควร ทำและข้อควรหลีกเลี่ยง	เสริมสร้างพื้นฐานการสื่อสารที่เหมาะสม
4	เทคนิควิธี De-escalation สำหรับลดความตึงเครียด และป้องกันความรุนแรง	เทคนิคหลัก 5 เทคนิค: การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening), การแสดงความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจ (Empathy), การใช้ น้ำเสียงที่สงบ (Calm Voice), การ หลีกเลี่ยงการโต้เถียง (Avoid Arguments), การเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้ (Offer Options)	พัฒนาทักษะการจัดการสถานการณ์ขัดแย้ง อย่างมีประสิทธิภาพ
5	การประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์จริง	กรณีศึกษาและตัวอย่างสถานการณ์ แนว ทางการจัดการตามบริบทเฉพาะของแต่ละ แผนก บทบาทของทีมสหวิชาชีพ	ให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในบริบทเฉพาะ ของแต่ละหน่วยงาน
6	การสร้างระบบและ วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อ การสื่อสารเชิงบวก	นโยบายและมาตรการสนับสนุน ระบบ จัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบบริการ	สร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการสื่อสาร เชิงบวกในระดับองค์กร
7	ภาคผนวก	การดูแลจิตใจตนเองสำหรับบุคลากรทาง การแพทย์ ตัวอย่างบทสนทนาที่ดี (I-message) และที่ควรปรับปรุง แผนการ ฝึกอบรม De-escalation technique คลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้อง	สนับสนุนการเรียนรู้และการนำไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง

3. การทดสอบคุณภาพของคู่มือการสื่อสาร เชิงบวกในบริการสุขภาพ

ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีประสบการณ์เฉลี่ย 24.0 ปี (10-30 ปี) ประกอบด้วยจิตแพทย์ 2 ท่าน แพทย์

เวชศาสตร์ป้องกันแขนงสุขภาพจิต นักจิตวิทยา คลินิก และพยาบาลวิชาชีพ ได้ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รวม 0.88 เกินเกณฑ์มาตรฐาน (≥ 0.80)²⁵ ภาคผนวกได้คะแนนสูงสุด (0.93) รองลงมาคือบทนำ

(0.92) และหลักการสื่อสารเชิงบวก (0.91) เทคนิค De-escalation ได้คะแนนต่ำสุด (0.85) แต่ที่ยอมรับได้ ส่วนอื่นๆ ได้คะแนนระดับดี (0.86-0.89) การประเมิน ครอบคลุมความถูกต้องทางวิชาการ

ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความชัดเจนของ ภาษา และความสามารถนำไปใช้ปฏิบัติ ยืนยันว่า คู่มือมีคุณภาพและพร้อมนำไปทดลองใช้ รายละเอียด แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

ส่วนที่	หัวข้อ	IOC	การตีความ ²⁵
1	บทนำ	0.92	ดีมาก
2	ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความรุนแรงในบริการสุขภาพ	0.88	ดี
3	หลักการสื่อสารเชิงบวกในงานบริการสุขภาพ	0.91	ดีมาก
4	เทคนิค De-escalation สำหรับลดความตึงเครียด	0.85	ดี
5	การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	0.86	ดี
6	การสร้างระบบและวัฒนธรรมองค์กร	0.89	ดี
7	ภาคผนวก	0.93	ดีมาก
รวม		0.88	ดี

นอกจากนี้ ความเห็นเชิงคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ เนื้อหามีความถูกต้องทันสมัย แต่ควรเพิ่ม ข้อมูลผลข้างเคียงในกลุ่มผู้ป่วยเฉพาะ ความเหมาะสมกับบริบทไทยดี แต่ควรเพิ่มตัวอย่างการ สื่อสารในบริบทศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม ความ เข้าใจง่ายโดยรวมดี แต่ยังมีศัพท์เฉพาะทาง ควรเพิ่ม อภิธานศัพท์และภาพประกอบ ความสามารถนำไปใช้ จริงดี แต่ควรเพิ่มแนวทางปรับใช้ในสถานการณ์ จำกัดเวลาหรือบุคลากร และการประเมินผลควรเพิ่ม เครื่องมือประเมินตนเองและแนวทางติดตามระยะ ยาว การปรับปรุงดำเนินการใน 6 ประเด็น คือ ปรับ ภาษาให้ชัดเจน เพิ่มข้อมูลกลุ่มเสี่ยง เพิ่มกรณีศึกษา บริบทไทย เพิ่มคำเตือนและภาพประกอบ เพิ่ม ตัวอย่างแผนกเฉพาะ และเพิ่มเครื่องมือประเมิน ผลลัพธ์คือคู่มือมีความปลอดภัยสูงขึ้น ระดับความ เข้าใจเพิ่มจาก 72% เป็น 87% มีความเหมาะสมกับ บริบทและใช้งานได้จริงมากขึ้น ทำให้คู่มือฉบับ ปรับปรุงมีคุณภาพสูงขึ้นพร้อมทดลองใช้

4. การทดลองใช้ (Pilot Study)

ผู้เข้าร่วมทดลองใช้จำนวน 15 คน ได้รับการ คัดเลือกแบบชั้นภูมิจากโรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง (6 คน) และโรงพยาบาลทั่วไป 2 แห่ง (9 คน) โดย พยาบาลวิชาชีพมีสัดส่วนสูงสุด (40.0%) รองลงมา คือเจ้าหน้าที่สนับสนุน (40.0%) และแพทย์ (20.0%) การกระจายแผนกครอบคลุมตั้งแต่เสี่ยงสูง เช่น ห้อง ฉุกฉุบ (13.3%) และจิตเวช (6.7%) ไปจนถึงแผนก สนับสนุนต่างๆ ผู้เข้าร่วมมีอายุเฉลี่ย 32.4 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 8.1 ปี (ช่วง 2.5-18.0 ปี) ผลการ ประเมินประสิทธิภาพของคู่มือ พบการปรับปรุงอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ($p < 0.01$) โดยด้าน ทักษะปรับปรุงสูงสุด (24.7%) จาก 14.6 ± 3.2 เป็น 18.2 ± 2.8 คะแนน ด้านความรู้ปรับปรุง 21.9% จาก 12.8 ± 2.1 เป็น 15.6 ± 2.0 คะแนน และด้านทัศนคติ ปรับปรุง 18.8% จาก 3.2 ± 0.6 เป็น 3.8 ± 0.5 คะแนน การทดลองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในทุกด้านแสดง ว่า บุคลากรมีความสามารถสม่ำเสมอมากขึ้น ค่า Effect Size อยู่ในระดับปานกลางถึงปานกลาง-ใหญ่ (0.58-0.72) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองใช้

ด้านการประเมิน	ก่อน (M±SD)	หลัง (M±SD)	t	p-value	%เพิ่มขึ้น	Effect Size (Cohen's d) ²⁶
ความรู้ (20 คะแนน)	12.8±2.1	15.6±2.0	-4.82	<0.001	21.9%	0.68 (ปานกลาง)
ทัศนคติ (5 คะแนน)	3.2±0.6	3.8±0.5	-3.67	0.003	18.8%	0.58 (ปานกลาง)
ทักษะ (25 คะแนน)	14.6±3.2	18.2±2.8	-4.21	0.001	24.7 %	0.72 (ปานกลาง-ใหญ่)

4. ความพึงพอใจจากการใช้งานคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

ผู้เข้าร่วมทดลองใช้ให้ระดับความพึงพอใจที่น่าพอใจทุกด้าน โดยคะแนนเฉลี่ยรวม 4.1 จาก 5 คะแนน อยู่ในระดับ "มาก" ด้านประโยชน์ที่ได้รับมีคะแนนสูงสุด (4.4±0.5) แสดงว่าผู้เข้าร่วมรับรู้คุณค่าของคู่มือชัดเจน รองลงมาคือเนื้อหาและความถูกต้อง (4.3±0.6) และความเหมาะสมกับงาน (4.2±0.5) แสดงว่าคู่มือมีคุณภาพและนำไปใช้ได้จริง ความเข้าใจง่าย (4.1±0.7) อยู่ระดับดีแต่มีความแปรปรวน

เล็กน้อยจากพื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน การออกแบบและรูปแบบได้คะแนนต่ำสุด (3.9±0.8) แต่อยู่ระดับปานกลาง-ดี ความตั้งใจนำไปใช้สูงถึง 93.3% (14 จาก 15 คน) โดยเหตุผลหลักคือเทคนิคเหมาะสมและปรับใช้ได้จริง (85.7%) ได้ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ (78.6%) และเพิ่มความมั่นใจจัดการความขัดแย้ง (71.4%) การวิเคราะห์ตามอาชีพ พบพยาบาลและแพทย์มีความตั้งใจนำไปใช้ 100% ตามด้วยเจ้าหน้าที่สนับสนุน 83.3% รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

ด้านการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย (เต็ม 5)	SD	ระดับความพึงพอใจ ²⁷
เนื้อหาและความถูกต้อง	4.3	0.6	มาก
ความเข้าใจง่าย	4.1	0.7	มาก
ความเหมาะสมกับงาน	4.2	0.5	มาก
การออกแบบและรูปแบบ	3.9	0.8	ปานกลาง
ประโยชน์ที่ได้รับ	4.4	0.5	มาก
ความพึงพอใจโดยรวม	4.1	0.6	มาก

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพครอบคลุม 4 ด้านหลัก ด้านเนื้อหาควรเพิ่มกรณีศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยหลายคนพร้อมกัน เพิ่มเทคนิคสำหรับผู้ป่วยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือการสื่อสาร และการ

จัดการกับญาติที่มาเป็นกลุ่มใหญ่ ด้านรูปแบบการนำเสนอให้เพิ่มภาพประกอบและแผนภูมิในส่วนเทคนิคปฏิบัติ และจัดทำวิดีโอสาริตสั้นๆ ที่เข้าถึงผ่าน QR Code ด้านการฝึกปฏิบัติต้องการการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม โดยเฉพาะ Role Playing และ Simulation รวมถึงกิจกรรมติดตามผลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ใช้ ด้านการสนับสนุนองค์กรเห็นว่าการนำคู่มือไปใช้จะมี

ประสิทธิภาพมากขึ้นหากมีการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคลากรเข้ากันโยบายองค์กร พร้อมข้อเสนอแนะให้จัดทำแนวทางสำหรับผู้บริหารในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้งาน ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคู่มือฉบับสมบูรณ์และการวางแผนการทดลองใช้ในระยะยาวต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพครั้งนี้ให้ผลลัพธ์ที่สำคัญหลายประการที่สมควรได้รับการวิเคราะห์อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะในบริบทของการป้องกันและจัดการความรุนแรงในสถานพยาบาลของประเทศไทย ดังนี้

สถานการณ์ความรุนแรงและความสอดคล้องกับบริบทสากล

ผลการศึกษาพบอัตราเหตุการณ์ความรุนแรงในโรงพยาบาลไทย 33 ครั้งต่อปี โดยความรุนแรงทางวาจา/ ร่างกายคิดเป็นสัดส่วนสูงสุด (30.3%) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Somani และคณะ⁴ ที่พบความรุนแรงจากการใช้คำพูดไม่เหมาะสม 38.9% ต่อบุคลากรพยาบาล นอกจากนี้ การศึกษาของ Kvas และ Seljak⁵ ที่รายงานอัตราความรุนแรงสูงสุดในแผนกฉุกเฉิน ความสอดคล้องนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงในบริการสุขภาพของไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม อัตราการเกิดเหตุการณ์ที่พบในการศึกษาครั้งนี้ต่ำกว่าข้อมูลสากล ซึ่งอาจเป็นผลจากการรายงานที่ไม่ครบถ้วน (underreporting) ตามที่ Duan และคณะ⁷ ระบุว่า เป็นปัญหาสำคัญในระบบสุขภาพหลายประเทศ โดยเฉพาะความรุนแรงรูปแบบที่ไม่ชัดเจนหรือไม่รุนแรงมากพอที่จะถือเป็น "เหตุการณ์"

การที่ห้องฉุกเฉินมีเหตุการณ์สูงสุดสะท้อนลักษณะของแผนกที่มีความเครียดสูง ความรีบร้อน และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัย

เสี่ยงที่ Price และคณะ¹³ ระบุว่าเป็นตัวกระตุ้นความขัดแย้งและความก้าวร้าว ทฤษฎี Frustration-Aggression ของ Dollard²⁸ สามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้ว่า เมื่อผู้ป่วยและญาติประสบกับการรอคอยที่นานเกินไป การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน และความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพสุขภาพ จะเกิดความผิดหวังที่แปรเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว

ประสิทธิภาพของคู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ

ผลการทดลองใช้แสดงการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน โดยด้านทักษะมีการปรับปรุงสูงสุด (24.7%) รองลงมาคือความรู้ (21.9%) และทัศนคติ (18.8%) ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Gillam¹⁵ และคณะ ที่พบการลดลงของการรับรู้ความก้าวร้าวและความทุกข์ใจหลังการแทรกแซงด้วยทักษะการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของสัดส่วนการปรับปรุงในแต่ละด้านสะท้อนลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ตามทฤษฎี Social Cognitive Theory ของ Bandura การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะเกิดขึ้นได้เร็วกว่าเพราะเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการสังเกต ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องใช้เวลาานานกว่าเนื่องจากเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อและประสบการณ์ส่วนบุคคล^{17, 22}

Effect Size ที่อยู่ในระดับปานกลางถึงปานกลาง-ใหญ่ (0.58-0.72) แสดงว่าการแทรกแซงมีประสิทธิภาพที่มีความหมายทางคลินิก ซึ่งสอดคล้องกับ meta-analysis ของ Howick และคณะ¹⁶ ที่พบผลกระทบเชิงบวกของการสื่อสารที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อผลลัพธ์การดูแลผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลาติดตามที่สั้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการสรุปผลในระยะยาว

ความเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมไทย

การพัฒนาคู่มือที่คำนึงถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมไทยเป็นจุดเด่นสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ การบูรณา

การแนวคิดเรื่องการรักษาหน้า ความเชื่อเรื่องกรรม ระบบอาวุโส แนวคิดชุมชน และความหลากหลาย ภูมิภาค เข้ากับเทคนิค de-escalation สาภล สะท้อนความเข้าใจในบริบทสังคมไทยที่ซับซ้อน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาส่วนใหญ่ที่มักนำเทคนิคจากต่างประเทศมาใช้โดยตรงโดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับ บริบทท้องถิ่น

ทฤษฎี Cultural Adaptation Framework ของ Bernal และ Sáez-Santiago²⁹ สามารถอธิบาย ความสำคัญของการปรับแต่งทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในมิติของภาษา (language) ที่ต้องคำนึงถึงภาษาถิ่นและวิธีการสื่อสารแบบไทย และมิติของคุณค่า (values) ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทาง พุทธศาสนาและวัฒนธรรมการให้เกียรติผู้อาวุโส อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้างนี้ยังไม่ได้ทดสอบ ประสิทธิภาพของการปรับแต่งทางวัฒนธรรมโดยตรง เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางมาตรฐานสากล

ข้อจำกัดและความท้าทายในการนำไปใช้

แม้ว่าผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึง ประสิทธิภาพของคู่มือ แต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญหลาย ประการ ประการแรก การศึกษาใช้ One Group Pretest-Posttest Design ซึ่งไม่มีกลุ่มควบคุม ทำให้ไม่สามารถควบคุมปัจจัยกวนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะ Hawthorne Effect³⁰ ที่ผู้เข้าร่วมอาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพราะรู้ว่าตนเองกำลังถูก ศึกษา ประการที่สอง ระยะเวลาติดตาม 1-3 เดือน ยังไม่เพียงพอที่จะประเมินความยั่งยืนของการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่ง Kirkpatrick's Model²² ระบุว่า การประเมินระดับที่ 4 (Results) ต้องใช้ ระยะเวลาอย่างน้อย 6-12 เดือน ประการที่สาม การ ทดลองในโรงพยาบาลที่จำกัด อาจไม่สะท้อนความ หลากหลายของบริบทโรงพยาบาลทั่วประเทศ

โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลเอกชน ที่อาจมีลักษณะการบริการและประชากรผู้ป่วยที่ แตกต่าง ประการสุดท้าย การประเมินผลยังเน้นไปที่ การเปลี่ยนแปลงของบุคลากรเป็นหลัก โดยยังไม่ได้ ประเมินผลกระทบต่อผู้ป่วยและญาติโดยตรง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อยอด

จากผลการศึกษาและข้อจำกัดที่พบ การศึกษา ครั้งต่อไปควรใช้ Randomized Controlled Trial เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ พร้อมทั้งขยาย ขนาดกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลาติดตามให้นานขึ้น การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งมุมมองของบุคลากร และผู้รับบริการ รวมถึงตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น อัตรา การลาออกของบุคลากร จำนวนข้อร้องเรียน และ ดัชนีความพึงพอใจของผู้ป่วย

นอกจากนี้ การพัฒนาระบบสนับสนุนออนไลน์ เช่น Mobile Application หรือ E-learning Platform จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงและความยั่งยืนของ การใช้งานคู่มือ การจัดตั้ง Community of Practice เพื่อให้บุคลากรแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการเสริมสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสื่อสารเชิงบวก

สรุป

การศึกษาค้างนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ของคู่มือการสื่อสารเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นเฉพาะ สำหรับบริบทไทย ในการเสริมสร้างทักษะของ บุคลากรสุขภาพให้สามารถจัดการความขัดแย้งและ ป้องกันความรุนแรงได้ อย่างไรก็ตาม การนำไปใช้ใน วงกว้างต้องอาศัยการสนับสนุนจากระดับนโยบาย และการพัฒนาระบบสนับสนุนที่ครอบคลุม เพื่อ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในระบบบริการสุขภาพ ไทย

เอกสารอ้างอิง

1. Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor.(2018). Workplace violence in healthcare: 2018 survey results. Washington, DC: BLS; 2019. Available from: <https://www.bls.gov/iif/oshwc/foi/workplace-violence-healthcare-2018.htm>
2. Occupational Safety and Health Administration.(2016). Guidelines for preventing workplace violence for healthcare and social service workers. Washington, DC: U.S. Department of Labor; 2016. OSHA 3148-06R.
3. International Association for Healthcare Security & Safety Foundation.(2020). Healthcare crime survey 2020. Lombard, IL: IAHS Foundation; 2020. Available from: <https://www.iahss.org/page/CrimeSurvey>
4. Somani R, Karmaliani R, McFarlane J, Asad N, Hirani S, Shehzad S, et al.(2015). Prevalence of workplace violence against nurses and associated factors: A cross-sectional study in Karachi, Pakistan. *Int J Nurs Stud.* 2015;52(11):1686-92.
5. Kvas A, Seljak J.(2014). Unreported workplace violence in nursing. *Int Nurs Rev.* 2014;61(3):344-51.
6. Gillam SW, Gillam AR, Cashin AG.(2021). Workplace violence in emergency departments: A systematic review and meta-analysis. *West J Emerg Med.* 2021;22(4):756-67.
7. Duan X, Ni X, Shi L, Zhang L, Ye Y, Mu H, et al.(2019). The impact of workplace violence on job satisfaction, job burnout, and turnover intention: The mediating role of social support. *Health Qual Life Outcomes.* 2019;17(1):93.
8. Magnavita N, Heponiemi T.(2011). Workplace violence against nursing students and nurses: An Italian experience. *J Nurs Scholarsh.* 2011;43(2):203-10.
9. Arnetz JE, Hamblin L, Ager J, Luborsky M, Upfal MJ, Russell J, et al.(2015). Underreporting of workplace violence: Comparison of self-report and actual documentation of hospital incidents. *Workplace Health Saf.* 2015;63(5):200-10.
10. Press Ganey Associates.(2019). The influence of violence on the patient experience. South Bend, IN: Press Ganey.
11. The Joint Commission.(2018). Sentinel Event Alert 59: Physical and verbal violence against health care workers. Oakbrook Terrace, IL: The Joint Commission.
12. Leonard M, Graham S, Bonacum D.(2004). The human factor: The critical importance of effective teamwork and communication in providing safe care. *Qual Saf Health Care.* 2004;13(Suppl 1):i85-90.
13. Price O, Baker J, Bee P, Lovell K.(2018). Learning and performance outcomes of mental health staff training in de-escalation techniques for the management of violence and aggression. *Br J Psychiatry.* 2018;212(2):94-102.
14. Peplau HE.(1952). *Interpersonal relations in nursing: A conceptual frame of reference for psychodynamic nursing.* New York: Springer Publishing Company.
15. Gillam SW, Gillam AR, Cashin AG.(2021). Workplace violence in emergency departments: A systematic review and meta-analysis. *West J Emerg Med.* 2021;22(4):756-67.
16. Howick J, Moscrop A, Mebius A, Fanshawe TR, Lewith G, Bishop FL, et al.(2018). Effects of empathic and positive communication in healthcare consultations: A systematic review and meta-analysis. *J R Soc Med.* 2018;111(7):240-52.
17. Lapkin S, Levett-Jones T, Gilligan C.(2013). A systematic review of the effectiveness of interprofessional education in health professional programs. *Nurse Educ Today.* 2013;33(2):90-102.

- 18.กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2555). คู่มือการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสุขภาพจิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- 19.Neal A, Griffin MA, Hart PM.(2000). The impact of organizational climate on safety climate and individual behavior. *Safety Sci.* 2000;34(1-3):99-109.
- 20.Kirkpatrick DL, Kirkpatrick JD. Evaluating training programs: The four levels. 3rd ed. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers; 2006.(2006).
- 21.วีร์ เมฆวิไลย, บุรินทร์ สุรอรุณสัมฤทธิ์.(2568). คู่มือการสื่อสารเชิงบวกในบริการสุขภาพ (Gentle communication for gentle healthcare). พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: พรอสเพอริส ปับริ่ง.
- 22.Studer Q.(2003). *Hardwiring excellence: Purpose, worthwhile work, making a difference.* Gulf Breeze, FL: Fire Starter Publishing.
- 23.Bowers L, Allan T, Simpson A, Jones J, Van Der Merwe M, Jeffery D.(2011). Adverse events and the outcome of different approaches to de-escalation. *J Psychiatr Ment Health Nurs.* 2011;18(7):637-45.
- 24.Richmond JS, Berlin JS, Fishkind AB, Holloman GH Jr, Zeller SL, Wilson MP, et al.(2012). Verbal de-escalation of the agitated patient: Consensus statement of the American Association for Emergency Psychiatry (AAEP) Project BETA De-escalation Workgroup. *West J Emerg Med.* 2012;13(1):17-25.
- 25.Turner RC, Carlson L.(2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing.* 2003;3(2):163-171.
- 26.Cohen J.(1988) *Statistical power analysis for the behavioral sciences.* 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- 27.Likert R.(1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology.* 1932;22(140):1-55.
- 28.Dollard J, Doob LW, Miller NE, Mowrer OH, Sears RR.(1939). *Frustration and aggression.* New Haven, CT: Yale University Press.
- 29.Bernal G, Sáez-Santiago E.(2006). Culturally centered psychosocial interventions. *J Community Psychol.* 2006;34(2):121-32.
- 30.McCambridge J, Witton J, Elbourne DR.(2014). Systematic review of the Hawthorne effect: New concepts are needed to study research participation effects. *J Clin Epidemiol.* 2014;67(3):267-77.